

JNVR 2015, nr. 1 /13

Symposium 'Grensdoden en mensenrechten' en de uitreiking van de Hanneke Steenbergen Scriptieprijs 2014

*Loes Hansen*¹

Op 15 december 2014 is aan de Vrije Universiteit te Amsterdam de Hanneke Steenbergen Scriptieprijs 2014 uitgereikt. Ieder jaar wordt voorafgaand aan de uitreiking een inhoudelijk gedeelte georganiseerd, waar een actueel thema wordt besproken door wetenschappers, aangevuld door de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, Fred Teeven. In dit artikel zal allereerst worden ingegaan op het symposium en vervolgens op de Hanneke Steenbergen Scriptieprijs.

Het symposium 'Grensdoden en mensenrechten'

Na een welkomstwoord door dagvoorzitter Ashley Terlouw en mr. Steenbergen, de vader van Hanneke, is het woord aan Tamara Last en Thomas Spijkerboer van de Vrije Universiteit voor de aftrap van het symposium 'Grensdoden en mensenrechten'. Tijdens het symposium wordt door hen een toelichting gegeven op de 'Border Death Database'. Door Spijkerboer "een soort monument voor grensdoden" genoemd; passend voor de jaarlijkse herdenking van Hanneke Steenbergen. Het symposium gaat over de waarneming van een sterke stijging van het aantal omgekomen migranten op de Middellandse zee in de afgelopen 25 jaar en de vraag of dit een neveneffect is van het Europese grensbewakingsbeleid. Een van de genodigden is staatssecretaris Teeven, die gevraagd is een reactie te geven op de vraag welke beleidsreactie van de Europese landen is vereist. Daarna is er ruimte voor een discussie tussen Thomas Spijkerboer en staatssecretaris Teeven onder leiding van Ashley Terlouw. Tijdens de presentaties van Thomas Spijkerboer en Tamara Last wordt het project 'Border Death Database' geïntroduceerd. In dit project wordt er voor de periode 1990-eind 2013 een database opgezet, met daarin de persoonsgegevens van migranten die aan de zuidelijke buitengrenzen van de EU zijn omgekomen bij hun poging om Europa te bereiken. Met het opzetten van deze database wordt ernaar gestreefd gegevens te verzamelen over de aantallen en de identiteit van de gestorven migranten. Daarnaast wordt onderzocht of er een verband te leggen is tussen grensbewakingsbeleid en het aantal migranten dat de dood vindt.

Al jaren wordt door onder andere ngo's getracht de aantallen grensdoden inzichtelijk te maken, maar een betrouwbare en accurate registratie hiervoor blijkt niet eenvoudig.² Zichtbaar in de cijfers is dat de afgelopen jaren het aantal grensdoden gestaag lijkt te stijgen. Ook kan worden vastgesteld dat er de afgelopen jaren groeiende aandacht is vanuit de maatschappij en de politiek voor het onderwerp en daardoor de behoefte groeit aan exacte gegevens. Niet duidelijk is of daadwerkelijk sprake is van een stijging van het aantal doden of dat de verhoogde aandacht zorgt voor meer en bredere metingen. Ook bieden de gegevens die er zijn geen inzicht in waarom in bepaalde perioden sprake is van fluctuaties; een relevante factor zou de aanwezigheid van smokkelaars kunnen zijn. Ook de vraag of het aantal vrouwen dat sterft groter is of het aantal kinderen en welke omstandigheden hierbij een rol spelen, kan nog niet worden beantwoord. Tot slot is een relevante - thans onbeantwoorde - vraag of er meer mensen een poging wagen de grens over te gaan of dat de grenzen moeilijker over zijn te gaan en het aantal slachtoffers daardoor groter is. Vanwege het gebrek aan cijfers is er volgens Last een behoefte en een noodzaak middels onderzoek gegevens te verkrijgen.

Er wordt een 'border death database' opgezet. Last licht toe dat voor het opzetten van deze database onderzoek wordt gedaan in 600 registratiesystemen. Het onderzoek richt zich op de periode na 1990, omdat in 1990 de Visumcode nog niet geharmoniseerd was. Dit betekende dat men over het algemeen eenvoudiger op legale wijze toegang kon krijgen tot Europa.

Het onderzoek richt zich op de slachtoffers bij de zuidelijke grenzen van Europa, en dan slechts op de doden die op zee sterven, omdat het aantal slachtoffers dat op zee omkomt veel groter is dan het aantal dat via land de grens oversteekt. In de systemen wordt aan de hand van overlijdensakten getracht te achterhalen hoeveel grensdoden er zijn. Een tijdrovend en moeilijk onderzoek, alleen al omdat het lastig is uit een overlijdensakte te halen of er sprake is van een grensdode. In veel gevallen was bestudering van de overlijdensakte dan ook onvoldoende en is nader onderzoek nodig gebleken. Elf onderzoekers voeren dit onderzoek in ongeveer acht maanden uit en de hoop is dat de resultaten ervan medio 2015 gepubliceerd kunnen worden.

Een beperkende factor is ook dat onderzoek naar de gegevens bekend binnen de Europese Unie slechts een derde van het totale beeld geeft. Voor een totaalbeeld zal ook buiten de EU onderzoek gedaan moeten worden. Om dit onderzoek uit te kunnen voeren is een verzoek om financiering ingediend. Ook is de hoeveelheid te achterhalen gegevens beperkt. Aan de hand van de gevonden gegevens heeft vaak geen identificatie kunnen plaatsvinden omdat nationaliteit en leeftijd van de slachtoffers onbekend zijn. Verschil in technieken die gebruikt worden om slachtoffers te identificeren, maar ook het ontbreken van politieke wil om de doden te identificeren, maken dat er in veel gevallen geen identificatie plaats kan vinden, aldus Last en Spijkerboer.

De database zal worden gebruikt voor een analyse van het beleid en het inzichtelijk maken van de gevolgen hiervan op het aantal grensdoden. Uit thans al beschikbare data blijkt dat sprake is van een algehele toename van het aantal migranten dat omkomt in het Middellandszeegebied sinds 1990, maar hiermee weten we nog niet genoeg. Bestaan er relaties tussen het grensbewakingsbeleid en het aantal grensdoden? Zo ja, wat zijn deze relaties? En vervolgens de vraag of, en zo ja hoe, deze beïnvloed kunnen worden. Spijkerboer geeft aan dat dit het moeilijkste deel van het onderzoek is, waarbij nu al vaststaat dat harde causale verbanden niet gevonden kunnen worden. Er bestaat al een aantal hypothesen: een wetenschappelijke die ervan uitgaat dat aanscherping van beleid leidt tot meer doden en een politieke die ervan uitgaat dat aanscherping leidt tot minder smokkel, dus minder doden. De verwachting is dat een diepgaande, gedetailleerde analyse van het causaal verband tussen grensbewaking en grensdoden en aanbevelingen richting beleidsmakers om slachtoffers te voorkomen klaar is in 2017. Een voorstel dat nu al voorzichtig wordt gedaan - en later tijdens de discussie ook aan staatssecretaris Teeven wordt voorgelegd - is het idee van het opzetten van een observatorium onder de Raad van Europa dat de gegevens gaat verzamelen en nauwlettend kan monitoren hoe het aantal doden zich ontwikkelt en uitspraken kan doen over de oorzaken.

Positieve verplichting overheden

Spijkerboer ziet een verplichting voor overheden. De stijging wordt gesignaleerd door de overheden binnen de context van Europees beleid. Op dit moment is niet bekend of er een relatie is tussen beleid en aantallen, maar overheden zouden dit moeten willen uitzoeken. Wat zouden zij volgens Spijkerboer moeten willen onderzoeken? Het hoeveel, waar en wanneer, mogelijke verklaringen van stijgingen en dalingen in de aantallen en de mogelijkheden om deze stijgingen en dalingen te beïnvloeden.

Spijkerboer geeft aan dat hij aarzelt of er een juridische verplichting bestaat op grond van het recht op leven om de gegevens van grensdoden te registreren om slachtoffers te kunnen identificeren of dat dit eerder een morele verplichting is. Een andere vraag is of het belangrijk is of er sprake is van een juridische verplichting. Het heeft volgens Spijkerboer veeleer te maken met de menselijke waardigheid van overledenen en hun nabestaanden dat er een verplichting is hier onderzoek naar te doen. Tussen landen zijn grote verschillen in het aantal slachtoffers dat geïdentificeerd wordt. Dit doet het vermoeden rijzen dat de politieke wil hier van grote invloed is. Spijkerboer benoemt bestaande mogelijkheden die van belang zijn bij het identificeren van slachtoffers. Mogelijkheden in praktische zin, als het bewaren van verzamelde informatie en spullen, zoals kleding en simkaarten uit telefoons en het registreren van DNA-profielen, dat in een aantal landen als Griekenland en Spanje al verplicht is. Naast deze praktische aspecten noemt hij ook samenwerking van wezenlijk belang. De databank kan dienen als Europees aanspreekpunt. Dit vergt een intensieve samenwerking tussen verschillende landen. Daarnaast is samenwerking tussen het Rode Kruis, de transitlanden en landen van herkomst, familieleden van vermisten en migratiegemeenschappen in ontvangende landen van belang. Hier valt, aldus Spijkerboer, een wereld mee te winnen.

Debat met staatssecretaris Teeven

Na de bijdrages van Last en Spijkerboer is het woord aan staatssecretaris Teeven, alvorens hij in debat gaat met Spijkerboer. De staatssecretaris spreekt begrip uit voor het feit dat de groep bootvluchtelingen veel aandacht krijgt, maar ziet een gevaar in het enkel de aandacht vestigen op deze groep. Hij vindt het van belang het geheel te blijven zien; de volledige werkelijkheid. Hij vindt dat drie problemen in het debat over migratie onderbelicht worden: 1) de Europese Unie die haar eigen monsters voedt: de mensensmokkelaars; 2) het feit dat in de praktijk blijkt dat ons huidige asielbeleid discrimineert en 3) de grenzen van de draagkracht van de samenleving.

Volgens de staatssecretaris ontkent degene die pleit voor een uitbreiding van het asielbeleid de geschetste problemen en wordt daarmee ook genegeerd wat het beleid nu al voor mogelijkheden biedt, waarbij hij wijst op het hoge aantal inwillingen en de pardonregelingen van de afgelopen jaren. Teeven stelt als oplossingsrichting ten eerste voor om meer aandacht te geven aan opvang in de regio, hetgeen naar hij aangeeft recht doet aan de constatering dat juist de meest kwetsbare asielzoekers Europa niet weten te bereiken en zijn aangewezen op opvang in de regio. Ten tweede acht Teeven een beter Europees stelsel ter volledige en juiste implementatie van het Gemeenschappelijk Europees Asielsysteem van belang. Daarbij vindt hij het onontkoombaar dat op termijn wordt gesproken over verdeelsleutels, omdat de situatie nu is dat de meeste asielzoekers binnenkomen aan de zuidelijke grenzen van Europa, maar de meeste asielaanvragen worden ingediend in het noordwesten. Ten derde geeft Teeven aan dat zwakkere broeders binnen de EU op hun prestaties moeten worden aangesproken, bijvoorbeeld op de steken die landen als Italië en Griekenland laten vallen bij de uitvoering van de Dublinverordening.

Spijkerboer heeft de staatssecretaris een drietal vragen voorgehouden waarop hij in zijn presentie ingaat: 1. Is er sprake van een onderzoeksplicht? 2. Is er sprake van een identificatieplicht? 3. Is er een verplichting om te kiezen voor 'het minst dodelijke' beleid?

In antwoord op die vragen geeft de staatssecretaris aan dat hij het uitgangspunt deelt dat landen alles moeten doen om mensen te identificeren. Als je het asielstelsel een kans wil geven dan moet identificatie voor het vertrek plaatsvinden, aldus de staatssecretaris. De vraag of je mensen kan identificeren na hun dood is ingewikkeld omdat de mogelijkheden voor onderzoek beperkt zijn. Maar de staatssecretaris onderkent dat je als staat een inspanningsverplichting hebt identificatie mogelijk te maken. Tot slot geeft de staatssecretaris aan dat volgens hem niet altijd als uitgangspunt gekozen zou moeten worden voor de beleidsvariant waarvan je denkt dat die de minste slachtoffers oplevert. Het opstellen van beleid betekent dat er maatregelen worden genomen. Je hoeft bij het opstellen daarvan niet altijd op voorhand rekening te houden met het verwachte aantal doden, vanuit de gedachte dat de verantwoordelijkheid voor grensdoden niet bij het toelatingsbeleid kan worden gelegd.

Volgens de staatssecretaris ligt het antwoord niet in het oprichten van een observatorium. Immers het uitgangspunt van het beleid is dat opvang in de regio moet plaatsvinden. Hierdoor wordt het uitgangspunt verplaatst. Indien personen worden opgevangen in de regio is vertrek naar Europa in het geheel niet aan de orde. Als voorbeeld wijst de staatssecretaris op landen als bijvoorbeeld Libië. Hij erkent ook dat het ingewikkeld is, als de mensen niet in de regio worden geholpen, om dan vertrek naar Europa te voorkomen.

Na de toespraak van de staatssecretaris volgt een discussie met Spijkerboer. Duidelijk is daarbij dat de gezichtspunten en invalshoeken van beiden uiteenlopen. Spijkerboer is van mening dat de visie van de staatssecretaris meer lijkt op een discussie over de reikwijdte van het recht op migreren en dat het niet de goede insteek is om de problematiek van grensdoden te benaderen via het asielrecht. Het doet er volgens Spijkerboer niet toe wat het doel van iemands reis is; iedereen heeft het recht beschermd te worden tegen verdrinking. De staatssecretaris blijft in deze wijzen op het risico dat mensen zelf nemen en op het belang van opvang in de regio, waarmee een gevaarlijke reis naar Europa voorkomen kan worden. Het is volgens de staatssecretaris niet mogelijk om met een ander toelatingsbeleid iedereen te redden. Spijkerboer wijst de staatssecretaris op een aantal omstreden aannames die hij doet, zoals de aanzuigende werking van 'Mare nostrum'. Volgens de staatssecretaris zijn dit niet enkel aannames, uit cijfers na 'Mare nostrum' blijkt bijvoorbeeld dat het gebruik van de route via Italië is toegenomen. Spijkerboer vindt de aannames van de staatssecretaris riskant en vindt dat deze onderzocht moeten worden. Daarbij wijst hij er onder meer op dat door een Italiaanse beambte werkzaam voor 'Mare Nostrum' is aangegeven dat er geen sprake zou zijn van aanzuigende werking. De staatssecretaris mist op zijn beurt een onderbouwing van de stelling van Spijkerboer dat toegang en toelating tot Nederland de oplossing voor het probleem is.

Met deze afsluitende opmerkingen wordt het symposium afgesloten. Duidelijk is dat er aan het einde van het symposium vanuit verschillende perspectieven verschillende opvattingen over het onderwerp blijven bestaan.

De uitreiking van de Hanneke Steenbergen Scriptieprijs

Door het periodiek toekennen van een prijs voor de beste afstudeerscriptie op het terrein van het migratierecht die aan een Nederlandse universiteit is geschreven, streeft de stichting die na het overlijden van Hanneke Steenbergen in 2001 is opgericht het doel na de studie van het migratierecht te bevorderen. De uitreiking van de Hanneke Steenbergen Scriptieprijs vindt sinds 2003 ieder najaar plaats aan één van de Nederlandse universiteiten waar een migratierechtelijk vak wordt gegeven, op basis van een roulerend systeem.

Ook dit jaar heeft een jury van drie personen, die over een brede kennis van het migratierecht beschikken, de genomineerde scripties gelezen en beoordeeld en mag deze jury een prijs toekennen aan de beste afstudeerscriptie op het gebied van het vreemdelingenrecht. In de jury zitten dit jaar Stans Goudsmit, lid van het College voor de Rechten van de Mens, Maykel Bouma, beleidsmedewerker bij het ministerie van Veiligheid en Justitie en John Bouwman, senior rechter en teamleider Rechtbank Overijssel.

Er zijn vijf kandidaten, allen voorgedragen door hun scriptiebegeleiders, die allen vijf minuten de gelegenheid krijgen om hun scriptie te presenteren.

Jurriaan de Jong heeft de taak als eerste, in aanwezigheid van alle genodigden, waaronder staatssecretaris Teeven, zijn scriptie in een tijdsbestek van vijf minuten te presenteren. Zijn scriptie, getiteld 'The other aim of the Family Reunification Directive'³ behandelt de implementatie van de Gezinsherenigingsrichtlijn in vijf EU-landen, waaronder Nederland. Bij onder meer de totstandkoming van de Europese Gezinsherenigingsrichtlijn in 2003 is aangegeven dat de rechtspositie van derdelanders zo dicht mogelijk bij die van eigen onderdanen moet worden gebracht. Later wordt dat doel in de EU-stukken niet meer benoemd. Jurriaan onderzoekt in zijn scriptie of dat betekent dat dit doel bereikt is of

dat ervan af is gezien. Een belangrijke conclusie van deze scriptie is dat dit doel niet bereikt wordt. Het gelijktrekken van rechten van EU-burgers en derdelanders wordt door deze richtlijn niet bevorderd, terwijl dat wel een van haar belangrijkste doelen is. Daarnaast wordt in het onderzoek geconcludeerd dat in alle onderzochte landen met name de voorwaarden voor gezinshereniging voor derdelandse ouders die zich bij hun derdelandse gezin (ouder en kind) in de EU willen voegen, niet voldoen aan de standaarden van internationale en Europese mensenrechtenverdragen. Jurriaan spreekt de hoop uit dat de lidstaten de nieuwe richtsnoeren zullen volgen die de Europese Commissie op dit gebied heeft vastgesteld.⁴ Daarnaast concludeert Jurriaan dat de lidstaten vaker moeten luisteren naar de kritiek van het Europees Comité voor Sociale Rechten. Jurriaan heeft volgens de jury veel moeite gedaan om regelgeving van andere EU-landen op het gebied van gezinshereniging boven water te halen, te vertalen en met elkaar te vergelijken. Het resultaat is een scriptie die belangrijke informatie bevat over de wijze waarop op nationaal niveau uitvoering wordt gegeven aan de Gezinsherenigingsrichtlijn. De jury kan zich voorstellen dat de Europese Commissie interesse heeft in het resultaat. De jury had graag gezien dat Jurriaan ook nog was ingegaan op de vervolgvraag: 'the other aim' wordt niet behaald vanwege politieke onwil, maar de vraag blijft onbeantwoord waarom deze politieke onwil ontbreekt.

Inge Ploegmakers heeft in maart 2014 haar scriptie 'Grensdetentie van minderjarige asielzoekers'⁵ afgerond. In haar scriptie onderzoekt Inge in hoeverre de Nederlandse wetgeving en praktijk inzake de grensdetentie van minderjarige asielzoekers voldoet aan de eisen die hieraan worden gesteld door verschillende Europese en internationale rechtsbronnen. Uit een analyse van de betreffende rechtsbronnen komt naar voren dat het belang van het kind hierin een zeer centrale plaats inneemt, maar dat betekent niet automatisch dat grensdetentie van minderjarige asielzoekers daarmee onrechtmatig zou zijn. In Nederlandse wetgeving en rechtspraak en in Europese en internationale rechtsbronnen zijn criteria geformuleerd waaraan de toepassing van grensdetentie dient te voldoen. Op basis van de Nederlandse wetgeving en rechtspraak geldt de verdere toegangsweg tot het grondgebied als grondslag voor de grensdetentie van (minderjarige) asielzoekers. De Nederlandse praktijk was zo dat - in het kader van het grenstoezicht - asielzoekers de verdere toegang ontzegd kan worden en dat als grondslag te doen gelden voor grensdetentie. De analyse van Inge benoemt een aantal knelpunten met de Nederlandse wetgeving en praktijk en trekt op basis daarvan de conclusie dat Nederland tekortschiet wat betreft de bescherming die wordt geboden aan minderjarige vreemdelingen die op Schiphol asiel aanvragen. De jury oordeelt dat Inge een uitvoerig en dekkend overzicht geeft van de geldende nationale en internationale regelgeving op het terrein van de grensdetentie, en dat zij het onderwerp goed in de context van de Nederlandse en Europese jurisprudentie plaatst. De jury wijst op een tweetal aspecten die zij ook graag belicht had willen zien, maar prijst Inge voor haar goede schrijfstijl die nooit onnodig vervalt in juridisch jargon. Hoewel misschien niet voorzienbaar toen de auteur een aanvang maakte met het onderzoek, is de actualiteitswaarde van het onderwerp minder geworden na de recente aanpassingen in wet- en regelgeving die in belangrijke mate tegemoet komen aan de bevindingen in deze scriptie.⁶

Tamara Liza Gelici schreef haar scriptie met als onderwerp 'Civis Europeanus Sum? The Right to Family Reunification Derived from Union Citizenship on the Basis of the Ruiz Zambrano Decision'⁷ De juridische wereld was in verwarring toen het arrest *Zambrano* werd gewezen door het HvJ EU. Onduidelijk was wat de gevolgen hiervan waren. De Europese rechtsgeleerden concludeerden vervolgens dat *Zambrano* beperkt werd uitgelegd als zaak met een bijzonder karakter. Het *Zambrano*-arrest biedt geen uitgebreide en duidelijke set aan regels. Er lijkt slechts bescherming te worden geboden aan burgers die geen werkelijke mogelijkheid hebben om hun burgerrechten te genieten. Tamara bespreekt in haar scriptie dat alleen wanneer burgers worden beroofd van het effectieve genot van de rechten die aan hun status van burger van de Unie toekomen, de grondrechten uit het Handvest van toepassing zijn. Tamara benoemt dat het HvJ EU misschien de verantwoordelijkheid moet nemen om te beslissen over de toepasselijkheid van deze grondrechten, eerder dan dit over te laten aan de nationale rechterlijke instanties. Dit zou de lidstaten verplichten de effectieve genotstoe te passen op een minder beperkende wijze en in hun nationale wetgeving in het licht van de recente beslissingen ten minste bij te werken. De verkondigde visie van advocaat-generaal Sir Francis Jacobs van een 'Civis Europeanus Sum'⁸ zal alleen worden gerealiseerd, wanneer de HvJ EU zelf een oordeel formuleert over de concrete toepassing van de grondrechten. Ook Tamara Gelici heeft een juridisch zeer actueel onderwerp uitgekozen. Tamara bespreekt in haar scriptie uitvoerig de arresten die na *Zambrano* zijn geweest, in combinatie met de conclusies van de A-G in de verschillende zaken. Tamara legt steeds vooral een verbinding met de uitspraak *Zambrano*, en de jury had graag een link gezien naar de verbanden en samenhang tussen de genoemde uitspraken onderling en hun doorwerking op de rechten van gezinsleden. De scriptie van Tamara bevat volgens de jury een zeer lezenswaardige rechtsvergelijking met een aantal andere lidstaten. Dit is zeer nuttig en vaak een wat vergeten aspect van het EU-recht: de uitleg van Europese uitspraken in de verschillende rechtssystemen.

De scriptie van **Nynke Staal**, 'After M.S.S.: the contemporary asylum and migration situation in Greece',⁹ gaat over de Griekse asielprocedure, en dan met name over de ontwikkelingen na de uitspraak van het Europese Hof voor de rechten van de Mens dat Griekenland veroordeelde voor het schenden van artikel 3 en 13 van het EVRM in de zaak *M.S.S. v. België en Griekenland* van 21 januari 2011. Het onderzoek focust zich op de drie redenen waarom een schending ten aanzien van Griekenland werd aangenomen: de detentieomstandigheden, de leefomstandigheden en de tekortkomingen in de asielprocedure. Uit het onderzoek blijkt dat Griekenland een aantal belangrijke eerste stappen heeft gezet, onder andere door het opzetten van een drietal nieuwe asiendiensten, maar dat het systeem nog niet naar behoren functioneert. Griekenland heeft volgens Staal nog een lange weg te gaan voordat het voldoet aan de internationale en Europese verplichtingen. De jury wijst op een nogal omvangrijke algemene omschrijving van het asielrecht, die wat haar betreft wat korter had gekund, maar Nynke Staal heeft een scriptie geschreven die indruk heeft gemaakt op de jury. Ze

schrijft over een onderwerp dat asieljuristen in de hele Europese Unie bezighoudt: welke acties hebben de Griekse autoriteiten ondernomen na wijziging van het arrest *M.S.S.* Een vernieuwend, juridisch en (tot op zekere hoogte) maatschappelijk relevant onderwerp, waarvoor de auteur diep heeft gegraven in de nieuwste Griekse wetgeving en de voorgenomen uitvoering daarvan. Het is een scriptie die je naar het oordeel van de jury niet weg legt, want je wilt weten hoe het verder gaat met de ontwikkelingen.

Luuk van der Baaren besloot zijn scriptie 'Het ius pecuniae en de genuine link: de toelatingsregeling voor vermogende vreemdelingen vanuit een rechtsvergelijkend perspectief',¹⁰ te schrijven over de mogelijkheid om een verblijfsrecht of de nationaliteit te verkrijgen middels het verrichten van investeringen. Hij kon zich op dat moment niet voorstellen dat dit onderwerp een grote actualiteitswaarde zou krijgen door het Maltese investeerdersprogramma. Luuk heeft getracht de vraag te beantwoorden hoe de Nederlandse regeling voor vermogende vreemdelingen zich verhoudt tot investeerdersregelingen in andere lidstaten van de Europese Unie wat betreft het investeringsbedrag en het verblijfsvereiste en welke rol de Europese Unie hierbij speelt. Hij concludeert uiteindelijk dat in totaal veertien EU-lidstaten een investeerdersprogramma hebben. De algemene conclusie van Luuk is dat een vermogende niet-EU-ingezetene een groot aantal mogelijkheden heeft om een verblijfsrecht of de nationaliteit van een EU-lidstaat te verkrijgen. De minimuminvesteringen, de voorwaarden en verblijfsvereisten lopen sterk uiteen. Daarnaast valt op dat er een spanning bestaat tussen het hanteren van juridische zorgvuldigheid en de wens om een competitieve investeerdersregeling te creëren. Dit leidt tot een risico op corruptie, wat volgens Luuk een volgend rechtsvergelijkend onderzoek naar de wijze waarop de achtergrond en het vermogen van de investeerder wordt gecontroleerd interessant zou maken. Het vergt belangstelling en interesse in het onderwerp om zoveel informatie over zoveel verschillende landen boven water te krijgen. Ook de jury benoemt dit doorzettingsvermogen dat tot uitdrukking komt in een zeer inzichtelijk overzicht van de verblijfsregelgeving voor vermogende vreemdelingen in veertien EU-landen. Wel stelt de jury zichzelf de vraag - waar ook eigenlijk Luuk zijn scriptie mee afrondt - naar de actualiteit en relevantie van het onderwerp voor Nederland, nu hier slechts éénmaal gebruik is gemaakt van deze investeringsregeling.

Jurylid Stans Goudsmit licht het oordeel van de jury toe. De vijf scripties die de jury heeft mogen lezen hadden diepgang; in drie ervan is rechtsvergelijkend onderzoek gedaan en uit alle scripties blijkt de wil een probleem uit te zoeken en te analyseren. De jury kent de Hanneke Steenbergens Scriptieprijs uiteindelijk toe aan de scriptie van Nynke Staal: een vernieuwend en relevant onderwerp en een diepgravend onderzoek in de nieuwste Griekse wetgeving en de voorgenomen uitvoering, een indrukwekkende scriptie. De jury complimenteert Nynke voor haar beheersing van de Engelse taal en voor het gevoel dat zij bij de lezer opwekt om te willen weten hoe het verder gaat. Dit zijn de belangrijkste elementen voor de jury geweest om de keuze te laten vallen op haar scriptie. Nynke zal in een volgend Jaarboek een aparte bijdrage wijden aan haar scriptie. Het symposium wordt afgesloten met de uitreiking van de prijs aan Nynke Staal door staatssecretaris Teeven.

1 Mr. L. Hansen is stafjurist bij de Immigratie- en Naturalisatiedienst. Dit artikel is geschreven op persoonlijke titel en geeft niet de opvattingen van de auteur weer, maar hetgeen tijdens het symposium door de verschillende sprekers naar voren is gebracht.

2 Zie bijv. T. Spijkerboer en T. Last, 'Tracking Deaths in the Mediterranean', in: *Migrant death Academic* 9 januari 2015, thomasspijkerboer.eu/migrant-deaths-academic/tracking-deaths-in-the-mediterranean-2014-with-tamara-last/.

3 Te vinden op media.leidenuniv.nl/legacy/1-thesis-jurri-aan-de-jong-final-version-august-2014-87-pages-incl-annex.pdf.

4 Mededeling van de Commissie aan de Raad en het Europees Parlement betreffende richtsnoeren voor de toepassing van Richtlijn 2003/86/EG inzake het recht op gezinshereniging van 3 april 2014, COM (2014)210, ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2014/NL/1-2014-210-NL-F1-1.Pdf.

5 www.ubvu.vu.nl/pub/fulltext/scripties/14_16455601.pdf.

6 Brief van 28 mei 2014 aan de Tweede Kamer, *Kamerstukken II* 2013-2014, 19 637, nr. 1827.

7 Niet online beschikbaar, wel in de bibliotheek van de Radboud Universiteit via cat.ubn.ru.nl/

8 Zie Conclusie van 9 december 2012 in zaak C/168-91, *Konstantinidis t. Stadt Altensteig*, par. 46: "Met andere woorden, hij heeft het recht om te zeggen 'civis europeus sum' en zich op die status te beroepen om op te komen tegen elke schending van zijn fundamentele rechten."

9 Te vinden op steenbergenscriptieprijs.nl/wp-content/uploads/2011/10/After-M-S-S-the-contemporary-asylum-situation-in-Greece-2.pdf.

10 Van Baaren heeft een korte weergave van zijn scriptie geschreven op verblijfblog.nl/2015/01/30/een-europees-burgerschap-voor-de-rijksten-welke-lidstaat-doet-het-beste-bod/.